

معماری کلان

در گذر زمان

www.ketab.ir

سرشناسه	: علی محمدی، آرمان، ۱۳۷۴-
عنوان و نام پدیدآور	: معماری ایران در گذر زمان/ تالیف آرمان علی محمدی.
مشخصات نشر	: سندج: کتابچه، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۶ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۲۹-۲۰-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: معماری -- ایران -- تاریخ
موضوع	: Architecture -- Iran -- History
رده بندی کنگره	: NA۱۴۸۰
رده بندی دیویی	: ۷۲۰/۹۵۵
شماره کتابخانه ملی	: ۶۱۴۳۱۱۳

معماری ایران در گذر زمان

مؤلف: آرمان علی محمدی

ناشر: انتشارات کتابچه

صفحه آرایشی: شاه احمدیان

طراحی جلد: ابوالحسن جلی

چاپ: اول - ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: تومان

شماره شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۲۹-۲۰-۲

مرکز پخش: سندج، مجتمع تجاری کردستان، واحد ۲۲۳

تلفن: ۰۸۷۳۳۳۲۹۹۶۸

www.ketabchehpub.ir

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۳	سخنی با خواننده
۱۵	اهداف کلی کتاب
فصل اول (شناخت و تعریف مبانی طراحی در معماری ایرانی)	
۱۸	مقدمه
۱۸	ایران قبل از اسلام
۱۸	ایران در دوران اسلامی
۱۸	(۱) سبک خراسانی
۱۹	(۱) سبک رازی
۱۹	(۲) سبک آذری
۱۹	(۴) سبک صفه‌ای
۱۹	معماری معاصر ایران
۱۹	(۱) درونگرایی
۲۰	(۲) پرهیز از بیهودگی
۲۱	(۳) مردم‌واری
۲۱	(۴) خودبسندگی
۲۲	(۵) نیارش یا تکنیک ساخت
۲۳	شناسه‌های معماری ایرانی
۲۳	ایوان
۲۴	نالار ستون‌دار
۲۴	صفه
۲۶	ویژگی درونگرایی
۲۸	سلسله مراتب
۳۰	انواع سلسله مراتب در ایران
۳۲	انواع ایوان
۳۵	مرکز‌گرایی
۳۷	تاکید بر محور
۳۷	چهار سو (چهار سوق)

فصل دوم (شیوه و سبک معماری پارسی)

۴۳	 مقدمه
۴۳	 تخت جمشید
۴۴	 معماری قبل از اسلام در ایران
۴۶	 معماری پیش از پارسی
۴۶	 سکونت گاه های اولیه در ایران
۴۶	 گودین تپه
۴۷	 تپه گنج دره (هزاره نهم تا هفتم پیش از میلاد)
۴۸	 تپه
۵۰	 سایر زیست گاه های اولیه
۵۰	 ایلامیان ۳۰۰ - ۶۳۰ ق.م
۵۱	 معماری و شهر سازی ایلامی ها در سه دوره قابل ملاحظه
۵۱	 تپه های ایلامی
۵۲	 زیگورات جغازنبیل ۵۰ ق.م / خوزستان
۵۳	 معماری اورارتویان (دوره تاریخ ۹۰۰ ق.م. شمال غربی ایران)
۵۴	 معماری ماد ها (قرن نهم تا هفتم ق.م)
۵۹	 مقابر صخره ای
۶۱	 معماری هخامنشی (از قرن چهارم تا هفتم) ۵۵۰ - ۳۳۰ ق.م
۷۲	 کوشک
۷۲	 برج سنگی پاسارگاد
۷۳	 آرامگاه کوروش
۷۶	 کاخ آپادانا
۷۷	 حیاط بزرگ مینا
۷۷	 حیاط چهل ستون
۷۷	 حیاط خزانه
۷۷	 مجموعه تخت جمشید
۷۹	 دروازه ملل
۸۰	 کاخ صد ستون
۸۱	 کاخ هدیش
۸۱	 کاخ تچر

فصل سوم - بخش اول (معماری به سبک پارتی)

۸۶	 مقدمه
۸۷	 سلوکیان
۸۷	 شهر سازی در دوره سلوکی
۸۹	 اشکانیان (قرن سوم ق.م تا قرن سوم پس از میلاد ۲۵۰ ق.م / ۲۲۴ ب.م)
۹۰	 شهرهای اشکانی
۹۱	 خصوصیت معماری دوره اشکانی
۹۳	 شهر و کاخ نساء (عشق آباد)
۹۳	 پرستگاه مورشید در الحضر / کاخ هترا
۹۴	 کاخ آسور
۹۵	 معبد آناهیتا / پرستگاه آذر کنگاور کرمانشاه
۹۶	 مجموعه تخت سلیمان آتشکده ی آذر گشنسب (آذربایجان غربی تکاب)
۹۷	 بازه هور (رباط سهند) / بن تربت حیدریه و نیشابور / احتمالا اشکانی
۹۸	 معبد کوه خواجه در سیستان / مربوط به سده ی نخست میلادی / اشکانی ساسانی
	فصل سوم- بخش دوم (معماری / شهر سازی ساسانیان) (قرن سوم تا هفتم میلادی)

۱۰۲	 مقدمه
۱۰۳	 شهر به وقت دولت ساسانی
۱۰۵	 خصوصیت معماری در دوران طلایی ساسانی
۱۰۷	 آتشکده ی فیروز آباد (کاخ فیروز آباد) / ۲۲۴ هجری
۱۰۹	 قلعه دختر فیروز آباد فارس / بالای کوه تنگاو / ۲۲۴ میلادی
۱۰۹	 آتشکده نیاسر / قرن سوم میلادی
۱۱۱	 ایوان مداین (تاق کسری) / قرن سوم میلادی / تیسفون
۱۱۲	 کاخ بیشاپور / کازرون ۲۴۱ میلادی
۱۱۳	 کاخ سروستان / سده پنجم میلادی
۱۱۵	 کاخ خسرو / قصر شیرین / ۵۹۰ میلادی

فصل چهارم (معماری به سبک خراسانی) (ظهور معماری اسلامی)

۱۲۰	 مقدمه، هنر معماری اسلامی
۱۲۲	 عوامل مشخصه ی شهر در دوره اسلامی
۱۲۳	 پیوند معماری مساجد با معماری شهری
۱۲۴	 جایگاه مسجد در ساختار فضایی و کالبدی شهر و محله ای

۱۲۵	 نقش بازار و میدان در به وجود آمدن شهرهای اسلامی
۱۲۶	 محلات
۱۲۷	 شهرهای اسلامی در دوران اولیه
۱۲۷	 ۱- قرون اولیه اسلامی
۱۲۸	 ۲- قرون میانی اسلامی
۱۲۹	 ۳- قرون متاخر اسلامی
۱۳۰	 شاخصه های معماری قرون اولیه اسلامی
۱۳۲	 وجود سه عنصر عمده در مساجد اوایل دوره اسلامی در ایران
۱۳۴	 مسجد جامع فهرج یزد
۱۳۷	 مسجد تاریخانه دامغان (خدای خانه) سده ۲
۱۳۹	 مسجد جامع اواسط سده ۱۵۶۱ ه.ق
۱۴۰	 مسجد اولیه جامع اردستان
۱۴۳	 مسجد جامع نائین - قرن چهارم / ۳۴۹ ه.ق
۱۴۵	 مسجد جامع تبریز
	فصل پنجم (معماری به سبک راز) (قرن های چهارم ، پنجم ، ششم هجری قمری)
۱۵۰	 مقدمه شیوه رازی
۱۵۶	 شهرسازی دولت رازی
۱۵۸	 مقبره امیر اسماعیل سامانی / بخارا / ۲۹۵ هجری
۱۵۹	 مزار ارسلان جاذب و منار ایاز / سنگ بست - مشهد / ۴۰۰ هجری
۱۶۲	 گنبد قابوس / گرگان / ۳۹۷ هجری
۱۶۶	 برج های خرقان قزوین / قزوین / ۴۸۶-۴۶۰
۱۶۸	 برج رادکان / گلستان
۱۶۹	 برج طغرل / ری تهران
۱۷۰	 برج مهمان دوست / دامغان سمنان
۱۷۱	 برج شیخ شبلی / دماوند تهران
۱۷۲	 گنبد سرخ مراغه / ۵۲۷-۵۶۴
۱۷۳	 برج استوانه ای در مراغه
۱۷۴	 گنبد کبود / مراغه ۵۹۳ ه.ق
۱۷۵	 گنبد علی ابرقو
۱۷۵	 مقبره سلطان سنجر

۱۷۶	معماری غزنویان
۱۷۸	کاخ لشکرگاه (لشکری بازار) / سلطان محمد غزنوی
۱۷۸	مناره مسعود سوم در غزنه
۱۷۸	مناره ها
۱۷۹	ساختار معماری مناره ها
۱۸۴	گنبد شمالی مسجد جامع اصفهان (گنبد خاگی)
۱۸۶	مسجد برسیان / شرق اصفهان / ۴۹۱ تا ۴۹۳ ه ق
۱۸۹	مسجد جامع گلپایگان / ۵۱۲-۴۹۸ ه ق
۱۹۰	مسجد جامع قزوین / ۵۰۷-۵۰۹ ه ق
۱۹۴	مسجد جامع زواره / ۵۳۰ ه ق
۱۹۷	مسجد جامع ریستان / ۵۵۳ ه ق
۱۹۹	پیوست
۲۰۳	واژه نامه
۲۰۵	منابع و مآخذ

هنر معماری پدیده‌ای فراتر از آنچه که در باره‌اش تصور می‌شود، می‌باشد. معماری در حقیقت دست‌آورد عوامل فرهنگی و محیطی و بیان زندگی افرادی است که آن را بنا نموده‌اند. معماری، روح و جان را به بنا منتقل می‌کند. هنر معماری ایرانی دارای تمدنی والا، ریشه‌دارست که به جرئت می‌توان گفت نمونه آن را در دنیا نمی‌توان به طور کامل یافت. ایرانیان در امر ساخت و تکنیک ساخت همواره دست‌آورد تمدن‌ها و دیگر اقوام بودند. به طور کاملاً آشکاری می‌توان به این امر واقف بود که ساخت طاق، تالار ستون‌دار و گنبدخانه چهار ستونی، از دست‌آورد های معماری ایرانی است که حتی به چندین شیوه توانستند آن را بسازند. هدف از مطالعه‌ی تاریخ معماری نه فقط کوشش برای فهم گذشته، بلکه کوشش برای فهم رابطه‌ی گذشته و آینده است. تنها به کمک مطالعه‌ی گذشته می‌توان دریافت که چگونه به اینجا رسیده‌ایم و چه کارها و چه روشهایی ما را به این نقطه رسانده است. فقط تنها مطالعه‌ی تاریخ است که به کمک آن می‌توانیم عملکرد خود را طی چند قرن به دست بیاوریم و روش گذشتگانمان تاثیر بسزایی بر روی فرهنگ و رسوم ما دارد و همواره باید تلاش کرد که این هدیه‌ی با ارزش را که طی چندین دوره برای ما حفظ نموده‌اند را حفظ کنیم تا دست به دست این شناسنامه‌ی با ارزش را به آیندگان انتقال پیدا کند. این مطالعه‌ی ما را قادر به نقد معماری امروز و دیروز می‌کند. برای ما آینده‌ای جدا از گذشته متصور نیست. آشنایی با تاریخ معماری می‌تواند تجربه و آزمودگی ما را از عمر کوتاهمان تا حد هزارها و از محدوده مکان کنونی تا پهنه‌ی گیتی

گسترش دهد. این همان معنای درس گرفتن از تاریخ است. سرزمین ایران پیش از ورود آریایی‌ها، اقوام گوناگونی را در خود جای داده‌است. اقوامی مانند ماننا، لولوبی، گوتی، کاسی، ایلامی که هر یک دارای حکومت‌هایی بودند. آریایی‌ها پس از ورود با اقوام بومی امتزاج پیدا کرده و بعدها تمدن‌های درخشان ماد و هخامنشی، پارت و ساسانی پدیدار گردیدند. معماری از قدیمی‌ترین هنرها در ایران است. آثار برجای مانده از معماری نشان دهنده آن است که ایران از کانون‌های نخستین شهرسازی، سدسازی و مهندسی بوده‌است. سابقه این هنر حداقل از ۵ هزار سال پیش از میلاد مسیح تا عصر حاضر نمونه‌های فراوانی از سوریه تا هندوستان شمالی، کناره‌های چین، از قفقاز تا زنگبار پراکنده‌است و از تنوع خاصی برخوردارند. به دوری که یکی از معماران آمریکایی به نام پوپ در این زمینه نوشته‌است که، «تغای ایرانی گوناگون است. از کلبه‌های دهقانی و قهوه‌خانه و کوشک‌ها گرفته، تزیینات و با شکوه‌ترین ساختمان‌هایی که در جهان وجود دارد. آثار معماری ایران بیش از هر چیز مذهبی هستند و دارای خصلت نیایشی می‌باشند. آداب و رسوم، مراسم مذهبی، روحیه، اخلاقیات، اندیشه و عقیده نسل‌ها در معماری ایران انعکاس واضحی دارد. و با وجود اینکه در طی دوران‌های مختلف تحولات چشمگیری داشته‌است، دارای ویژگی‌های خاصی است که این اصول حفظ گردیده‌است. این آثار را می‌توان در ادوار تاریخی مختلف بررسی کرد.